

Утвърждавал

ДЕКАН:

(проф. д-н Милена Замфирова)

Конспект за кандидатдокторантски конкурс по професионално направление

1.2. Педагогика (Логопедия)

- 1. ЛОГОПЕДИЯТА КАТО НАУКА.** Възникване и развитие на логопедията. Предмет, цел, задачи на логопедията. Място на логопедията в системата на науките. Методологични основи на логопедията. Понятийно-категориален апарат.
- 2. ПСИХОЛИНГВИСТИЧНИ ОСНОВИ НА ЛОГОПЕДИЯТА.** Понятията език, реч, говор в логопедичната теория и практика. Същност на процеса комуникация. Модели на процесите кодиране-декодиране на вербална информация. Когнитивен аспект на езика и връзката му с другите психични процеси. Функции на речта.
- 3. ОНТОГЕНЕЗА НА ЕЗИКА.** Развитие на езика като елемент на общото психично развитие. Теории за развитието на езика. Формалистичен и функционалистичен модел на езиковото развитие. Периодизация на езиковото развитие. Понятие за норма и патология на речевата дейност.
- 4. ЕТИОЛОГИЯ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ.** Анатомо-физиологични основи на речевата патология. Динамична локализация и мозъчна организация на речевите процеси. Етиологични фактори за поява на речева патология. Органични и функционални поражения и тяхното отражение върху езика и речта. Първичен дефект и вторични нарушения.
- 5. МОДЕЛИ НА ИЗУЧАВАНЕ И ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ.** Медицински модел – съдържание и роля. Лингвистично-поведенчески модел – съдържание и роля. Значение на лингвистичния подход в диагностиката и терапията на комуникативните нарушения.
- 6. КЛАСИФИКАЦИЯ НА КОМУНИКАТИВНИТЕ НАРУШЕНИЯ.** Първи сведения за комуникативни нарушения и за тяхната терапия. Развитие на представите за комуникативните нарушения в исторически план. Вродени и придобити, езикови и говорни нарушения. Съпоставителен анализ на стари и съвременни класификации на комуникативните нарушения.
- 7. ИЗСЛЕДВАНЕ НА ЛИЦА С КОМУНИКАТИВНИ НАРУШЕНИЯ.** Скрининг-тестване и интензивно изследване. Роля на комплексния и екипния подход при диагностиката на комуникативните нарушения. Логопедично изследване – етапи, процедури. Интерпретация и оценяване на данните от интензивно изследване.
- 8. ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ.** Цели и основни принципи на логопедичната терапия. Методи, прилагани в логопедичната терапия. Екипен принцип на взаимодействие в процеса на реализиране на логопедичната терапия. Комплексност и етапност на логопедичната терапия. Видове логопедична терапия.

9. **ГЛАСОВИ НАРУШЕНИЯ.** Теории за гласообразуването. Етиология на гласовите нарушения. Видове гласови нарушения и симптоматика на отделните видове. Системи, методи, процедури за терапия на гласовите нарушения. Профилактика на гласовите нарушения в различните възрастни периоди и професии.
10. **Артикулационни нарушения.** Артикулационен и фонологичен аспект на говорните звукове. Теория за нарушеното произношение. Форми на артикулационни нарушения по лингвистичен и по патогенетичен показател. Симптоматика и етиология на специфичните артикулационни нарушения /дислалия / . Артикулационна терапия – етапи и съдържание.
11. **НАРУШЕНИЯ ПРИ УВРЕДИ В СТРУКТУРАТА НА ПЕРИФЕРНИЯ ГОВОРЕН АПАРАТ /** ринолалия, ВЦУН / . Определение, етиология и патогенеза на нарушенията. Симптоматика при вродени цепки на устните и небцето – речева и неречева. Методи за изследване на лица с нарушения при увреди в структурата на периферния говорен апарат. Отражение на нарушенията върху здравето на детето.
12. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ ВРОДЕНИ ЦЕПКИ НА УСТНИТЕ И НЕБЦЕТО.** Терапевтични системи – френско и немско направление. Етапи, структура и съдържание на логопедичната терапия. Видове логопедична терапия, прилагана при ВЦУН. Особенности на работата върху артикулацията. Роля на медицинската интервенция.
13. **ДИЗАРТРИЯ.** Дефиниция на дизартрия като медицински и логопедичен проблем. Причини и механизми на възникване на дизартрия. Форми на дизартрия при възрастни. Клинични аспекти на отделните форми. Логопедична и клинично-психологична характеристика на дизартрия на развитието. Изследване на лица с дизартрия.
14. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ ДИЗАРТРИЯ.** Развитие на гласа, речевото дишане и артикулационния праксис. Особенности на работата върху артикулацията. Логопедична терапия при отделните форми на дизартрия. Етапи и съдържание на логопедичната терапия при дизартрия на развитието. Роля на комплексното въздействие при дизартрия.
15. **ЗАЕКВАНЕ.** Сегментна и суперсегментна организация на речта. Форми на нарушения на темпа и плавността на речта. Определение за заекване, теории за природата на заекването. Симптоматика и етиология на нарушенията на речевата плавност. Отражение на заекването върху психиката и реализацията на личността.
16. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ ЗАЕКВАНЕ.** Възгледи и системи за преодоляване на заекването. Комплексни системи за терапия при заекване. Етапи и съдържание на логопедичната терапия. Структура на терапията в отделните етапи. Особенности на терапията при заекващи деца. Ролята на психотерапията и на социалния микроклимат за преодоляване на заекването. Роля на екипното взаимодействие в терапията.
17. **ЕЗИКОВИ НАРУШЕНИЯ НА РАЗВИТИЕТО.** Терминологичен и исторически обзор на представите за детска езикова патология. Етиологични фактори за поява на езикови нарушения на развитието. Симптоматика на детската езикова патология и форми на нарушения в медицинския /алалия/ и в лингвистично-поведенческия модел. Първични и вторични нарушения на езиковото развитие.
18. **ОБЩО НЕДОРАЗВИТИЕ НА РЕЧТА /ОНР /.** Теоретична постановка на въпроса за ОНР. Клинично-лингвистична характеристика на отделните нива на общо недоразвитие на речта. Влияние на езиковата патология върху психичното развитие на детето. Диагностика на деца с нарушено езиково развитие – етапност, комплексност.
19. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ ЕЗИКОВИ НАРУШЕНИЯ НА РАЗВИТИЕТО.** Универсалност на логопедичната терапия при езикови нарушения. Диференцираност на терапията в зависимост от лингвистичната недостатъчност. Структура, етапи и съдържание на терапията за преодоляване на езиковата недостатъчност. Роля на комплексното въздействие над детето.
20. **АФАЗИЯ.** Възникване и развитие на афазиологията. Етиология на афазията – патогенни фактори, предизвикващи разпад на езиковата система. Форми на афазия. Локализация на поражението, патогенеза и симптоматика на отделните форми /специфични и неспецифични

симптоми /. Отражение на афазията върху психичния и социалния статус на индивида. Детска афазия и детска говорна апраксия – клинично-лингвистична картина.

21. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ АФАЗИЯ.** Етапи, съдържание, методи на логопедична терапия при отделните форми на афазия. Особенности на терапията в по-ранните и по-късните й етапи. Логопедична терапия при детска форма на афазия и при детска говорна апраксия. Роля на медицинската интервенция и на психотерапията.
22. **ДИСГРАФИЯ-ДИСЛЕКСИЯ.** Психологическо съдържание и неврофизиологични механизми на процесите писане и четене. Развитие на възгледите за природата на нарушенията на четенето и писането. Етиология на нарушенията на четенето и писането. Видове дислексия на развитието и симптоми на отделните видове. Отражение на дислексията върху училищния статус на детето. Изследване на лица с нарушено четене и писане.
23. **ЛОГОПЕДИЧНА ТЕРАПИЯ ПРИ ДИСЛЕКСИЯ.** Етапи, съдържание, структура на логопедичната терапия при отделните форми на дислексия на развитието. Диференциран подход към отстраняването на нарушенията на четенето и писането в зависимост от водещите симптоми. Интегриране на децата с дислексия съобразно действащите нормативи на масовото училище.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Винарская, Е. Н., А. М. Пулатов. /1989/. Дизартрия и ее топико-диагностическое значение в клинике очаговых поражений мозга.
2. Георгиева, А. /1996/. Теоретични модели на езиковите нарушения. – сп. Специална педагогика, 3, 74-85.
3. Георгиева, А. /2000/. Познаването и обяснението на езиковите нарушения на границата между двете хилядолетия. – сп. Специална педагогика, 4, 13-33.
4. Георгиева, Д. /1996/. Избрани методи за корекция на заекването.
5. Георгиева, Д. /2000/. Нарушения на плавността на речта.
6. Иванов, В. /1973/. Логопедия.
7. Ипполитова, А. Г. /1983/. Открытая ринолалия.
8. Левина, А. Е. /1967/. Основы теории и практики логопедии.
9. Лурья, А. Р. /1973/. Основы нейропсихологии.
10. Мавлов, Л. /1981/. Перцептивна преработка и сензорни модалности.
11. Матанова, В. /1998/. Диагностика на деца с комуникативни нарушения.
12. Матанова, В. /2001/. Дислексия.
13. Милиев, Д. /1990/. Диагностика на децата с аномалии на речта.
14. Миссуловин, А. Я. /1988/. Лечение заикания.
15. Овчарова, П., Р. Райчев. /1980/. Афазии, апраксии, агнозии.
16. Стоянова, Ю. /1992/. Вашето дете говори.
17. Филичева, Г. Б., Н. А. Чевелева, Г. В. Чиркина. /1989/. Основы логопедии.
18. Ценова, Ц. /2001/. Комуникативни нарушения в детска възраст.

19. Ценова, Ц. /2001/. Терапия на артикулационните нарушения.
20. Aimard, P. (1981). Le langage de l'enfant.
21. Crary, M. (1993). Developmental Speech Disorders.
22. Estienne, F. (1985). Troubles du langage (diagnostique et reeducation).
23. Oyer, H., Hall, B., & Haas, W. (1984). Language and Hearing Disorders.
24. Wetherby, A. (1985). Speech and Language Disorders in Childhood.

09.2021 г.

Ръководител на катедра „Логопедия“:
/проф. д-си Нели Василева/